

Milena Kmentová: Cvičebnice hudební nauky pro dospělé (začátečníky)

Veronika Růžičková

V letošním roce vyšlo pod záštitou Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy druhé a doplněné vydání Cvičebnice hudební nauky pro dospělé (začátečníky), jehož autorkou je Milena Kmentová. Jedná se o dvoudílnou publikaci, která shrnuje základy hudební nauky a klade si za úkol rozvíjet hudební gramotnost dospělých začátečníků. Cílovou skupinou této publikace jsou zejména studentky a studenti studijního programu Učitelství pro mateřské školy, ale i další dospělí začátečníci, kteří doposud s hudební naukou nemají zkušenosti. Koncept obou dílů je vystavěn na klasickém učivu hudební nauky, které je ovšem předkládáno se sofistikovaným didaktickým přístupem pomocí praktických příkladů. Toto pojetí založené na praktickém uchopení hudebního materiálu prostřednictvím hudebních činností (rytmizace říkadel, zpěvu písní, elementární hry na nástroj, poslechu a kreativních cvičení) ocenili i odborní recenzenti doc. PaedDr. Hana Váňová, CSc. a PhDr. David Kozel, Ph.D. (†).

První díl se zaměřuje na zvládnutí notopisu v psané i čtené podobě, seznámení se systémem stupnic, praktické osvojení solmizace a práci s intervaly. Autorka preferuje nejprve důkladnou přípravu zaměřenou na pochopení časových vztahů v hudbě – pracuje s délkou tónu, který zaznamenává pomocí not, rytmických slabik a lineární grafické vizualizace přiřazené k notovému zápisu. K časovým souvislostem v hudbě zavádí základní terminologii metroritmických vztahů, procvičuje synchronní čtení délky not z dvouřádkového notového zápisu i rytmizaci.

V dalším kroku přibývají výškové vztahy mezi tóny, durové stupnice s objasněním principu vzdáleností mezi jejich stupni, detailním popisem funkce posuvek a systémem kvint-kvartového kruhu. Autorka dává nahlédnout pomocí grafických schémat i do uspořádání tónů v dalších typech stupnic – mollových a starých církevních stupnic (modů) a ukazuje i stupnici pentatonickou, důležitou z hlediska možnosti elementární improvizace. Obvyklé uspořádání učiva, ve kterém většinou po stupnicích následují intervaly, je ještě obohaceno vsunutou kapitolou o solmizaci. Poslední kapitola prvního dílu, intervaly a jejich vysvětlení na příkladech písňových melodií, uzavírá graf tónového prostoru písně, který u studujících zakládá základní povědomost o vyhodnocení náročnosti písně z hlediska intervalových skoků, polohy a rozsahu melodie.

Ve druhém dílu Cvičebnice Milena Kmentová navazuje na učivo o intervalech naukou o kvintakordech a jejich obratech, mj. předkládá čtenářkám a čtenářům pomůcku sloužící k orientaci v systému akordů – tzv. tónovou mřížku (toto užitečné schéma bývá uváděno

v textech o hudební nauce spíše zřídka). Dále ozřejmuje různé role akordu a buduje znalost základních harmonických funkcí a kadencí. Začátečníci opět najdou praktické příklady a využití akordů v doprovodech písní. Po upevnění učiva v oblasti durové tonality přichází na řadu mollové stupnice a jejich vazba na stupnice durové. Další kapitolu tvoří základní informace o tempu a dynamice a druhý díl je uzavřen bohatým výběrem souhrnných cvičení vytvořených k probranému učivu.

Oproti prvnímu vydání je ve stávající aktualizované verzi text doplněn a upraven na základě práce s původní publikací ve výuce a získání zpětné vazby od studentů. Na řadě míst jsou zpřesněna zadání úkolů i notový materiál a je také precizně dopracována grafická stránka učebních materiálů.

Výrazným pozitivem této Cvičebnice hudební nauky pro dospělé (začátečníky) je těsné provázání teoretického předmětu s praktickým využitím získaných vědomostí, v mnoha případech jsou znalosti získány vyvozením z předložených hudebních příkladů a studující jsou vtaženi do aktivní práce s hudebním materiálem. Kreativní přístup k problematice hudební nauky prokazuje jak autorka, tak jsou k němu vedeni i uživatelé této publikace. Bonusem je značné množství použitých písní v samotném textu i v notové příloze druhého dílu. Zároveň jsou u budoucích učitelek a učitelů v mnohých úkolech pokládány základy k didaktickému uchopení hudební výchovy.

Mgr. Milena Kmentová, Ph.D. má dlouholeté zkušenosti s výukou hudební nauky na Katedře hudební výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy, kde je předmětem jejího odborného zájmu využití možností hudební výchovy k řešení výzev speciální pedagogiky a vzdělávání budoucích učitelek a učitelů mateřských škol. Vytvořením této publikace zmírňuje nedostatek učebních materiálů určených této specifické skupině studentek a studentů.

KMENTOVÁ, M. Cvičebnice hudební nauky pro dospělé (začátečníky) I+II. 2.nd ed. Praha: Pedagogická fakulta UK, 2025.

Autorkou recenze je Mgr. et Mgr. Ing. Veronika Růžičková et Ph. D.